

До Комисия по правни
въпроси Народно Събрание

СТАНОВИЩЕ НА СДРУЖЕНИЕ „АСОЦИАЦИЯ НА КОЛЕКТОРСКИТЕ АГЕНЦИИ В БЪЛГАРИЯ“
ОТНОСНО ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС
ВНЕСЕН ОТ ГРУПА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

В Народното събрание е входиран законопроект със сигнатура № 054-01-56 на депутатите Искрен Веселинов, Валери Симеонов и др.

Със законопроекта се предлагат изменения в нормите на Закона за задълженията и договорите по отношение на погасителната давност в гражданското право, като се въведе абсолютна погасителна давност от 10 години независимо от прекъсването и.

§ 1. Създава се чл. 112а със следното съдържание:

„Чл. 112а (1) С изтичането на десетгодишна давност, се погасяват всички вземания срещу физически лица, независимо от прекъсването и, освен в случаите, когато задължението е отсрочено или разсрочено.

(2) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага за:

1. задължения на физически лица, упражняващи търговска дейност като еднолични търговци;
2. задължения, произтичащи от неправомерно увреждане и неоснователно обогатяване.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 2. Законът влиза в сила в шест месечен срок от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Вносителите на законопроекта сочат като мотиви за въвеждането на абсолютна погасителна давност две основни съображения:

- Уредената с чл. 110 и 111 от ЗЗД давност се прекъсва с предявяване на иск или възражение или с предприемане на действия за принудително изпълнение от страна на кредитора. Съгласно чл. 117 от ЗЗД от прекъсването на давността почва да тече нова давност и това може да продължи неограничен период от време и кредиторите безкрайно могат да преследват длъжниците - физически лица. Това е и основният аргумент на носителите на законопроекта, да се избегне фигурата на „вечния длъжник“.
- В разпоредбата на чл.171, ал.2 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, с която през 2005 г. е въведен 10-годишен давностен срок за погасяване на всички публични вземания независимо дали се дължат от физически лица или търговци, е уреден вече институтът на абсолютната погасителна давност. Ето защо според носителите на законопроекта, предложената нова норма на чл.112а от ЗЗД, цели уеднаквяване на режима за 10-годишен давностен срок за погасяване на публичните и частни задължения на физически лица.

В предложения законопроект за изменение на ЗЗД, има няколко съществени проблема, които следва да намерят своето решение чрез изменения на предложения текст в етапа на обсъждането му от народните представители:

1. Предложеният текст на чл.112а от ЗЗД ще засегне всички съществуващи вземания, независимо от момента на тяхното възникване и изискуемост, което може да доведе до необратими последици за ликвидността и платежоспособността на банките в страната.

Институтът на погасителната давност е материалноправен и не би трябвало да има обратно действие, т.е. следва да засегне само вземания, които ще възникнат тепърва, за да могат частните кредитори да калкулират правилно риска и необходимите обезпечения при предоставяне на кредити, и да съобразят пазарното си поведение с предвижданията за абсолютна погасителна давност.

Налице са огромно количество рискови експозиции на банките в страната, които са недостатъчно обезпечени, качеството на обезпеченията не е добро, а уговорените лихвени проценти са сравнително ниски. Тези рискови експозиции вече са изискуеми, подлежащи на принудително събиране и близо до изтичане на предвидения 10-годишен срок. По този начин, частните кредитори и банките ще изгубят голяма част от вземанията си, а друга част, които се намират на вторичния пазар на вземания няма да могат да бъдат продадени от банките на очакваната цена, приходите от продажба на вземанията и последиците за капитализацията на банките и занижаване нивото на рисковите експозиции, ще са необратими и в състояние да доведат до икономически срив банковата система.

Въпреки, че предвидената норма на чл.112а от ЗЗД е материалноправна, тя ще бъде приложена по отношение на всички стари вземания, при липса на изричен текст за противното. Така по отношение на абсолютната погасителна давност за публични вземания, уредена в чл.171 ДОПК, Върховният Административен съд приема, че тези материалноправни норми, намиращи се в процесуален закон, какъвто е ДПК (отм.), респ. ДОПК, могат да се приложат и по отношение на вземания, възникнали преди приемането им, но по отношение на които изискуемост е настъпила под действието на чл.140, ал.2 ДПК (отм.) или чл.171, ал.2 ДОПК, или по отношение на които срокът на абсолютната погасителна давност изтича при действието на тези разпоредби. Съгласно чл. 140, ал. 2 ДПК (отм.) с изтичането на 10 години се погасяват всички публични вземания, независимо от спирането и прекъсването на давността. Аналогична е и действащата понастоящем норма на чл. 171, ал. 2 ДОПК.

Ето защо, в законопроекта предлагаме да се добави като ал.3 на чл.112а или в текста на §2 (Заклучителна разпоредба), уреждащ момента на влизане в сила на ЗИД на ЗЗД, следното:

„Чл.112а (3) Разпоредбата се прилага само по отношение на вземания срещу физически лица, които са породени от едностранна сделка или договор, сключени след влизането и в сила.“

Подобно изменение би могло да се добави в §2 на законопроекта (Заклучителна разпоредба):
„§ 2. Законът влиза в сила в шест месечен срок от деня на обнародването му в „Държавен вестник“ и се прилага само по отношение на вземания, които са породени от едностранна сделки или договори, сключени след влизането му в сила.“

2. Предложеният текст на чл.112а от ЗЗД не сочи началният момент, от който започва да тече абсолютната погасителна давност, което предполага, че началният момент на давността ще бъде падежът на задължението.

Подобно решение не е удачно от икономическа гледна точка, тъй като ще дестабилизира значително банковата система и ще постави публичните вземания и държавата като техен титуляр в значително по-привилегировано положение.

Нормата на чл.171, ал.2 ДОПК, предвижда, че „с изтичането на 10-годишен давностен срок, считано от 1 януари на годината, следваща годината, през която е следвало да се плати публичното задължение, се погасяват всички публични вземания независимо от спирането или прекъсването на давността освен в случаите, когато задължението е отсрочено или разсрочено, изпълнението е спряно по искане на длъжника или е подадена жалба за разрешаване на спор по глава шестнадесета, раздел IIа.“

В данъчно-осигурителния процесуален кодекс, 10-годишният срок на абсолютната погасителна давност, ясно е дефиниран като начален момент – от 1 януари на годината, следваща тази, през която задължението е следвало да се плати.

- Това от една страна означава, че към този срок се добавят още две години, първо защото публичните задължения за данъци на физическите лица се заплащат обикновено в годината, следваща тази на начисляване на данъка и реализиране на доходите, а освен това нормата на чл.171, ал.2 ДОПК посочва като старт на

- абсолютната давност началото на втората година след реализиране на дохода;
- От друга страна, трябва да се има предвид, че публичните вземания се считат установени и безспорни, като те подлежат на незабавно изпълнение, а държавата е присъединен по право кредитор към всички изпълнителни производства, образувани срещу длъжника по реда на ГПК. Така, нормата на чл. 153, ал.(1) ДОПК, предвижда, че „обжалването на ревизионния акт по административен ред не спира неговото изпълнение“, а нормата на чл.157, ал.(1) ДОПК сочи, че и „обжалването на ревизионния акт пред съда не спира неговото изпълнение“.

Вземанията на кредитори, които не са публичноправни субекти обаче, не подлежат на изпълнение в такива кратки срокове:

2.1. Вземанията, събирани по реда на чл.410 ГПК или в рамките на общото исково производство, не подлежат на изпълнение още в момента на настъпване на тяхната изискуемост. Вземанията, за които кредиторът се снабдява със заповед за изпълнение по реда на чл.410 ГПК, почти винаги преминават през исков процес за разглеждане на установителен иск по чл.422 ГПК и едва тогава подлежат на изпълнение. Средната продължителност на производствата по чл.410 ГПК и чл.422 ГПК, както и на исковите производства по осъдителни искове за парични вземания срещу физически лица, трае между 3 и 7 години, поради трудното издирване и призоваване на физическите лица.

2.2. Вземанията, събирани по реда на чл.417 ГПК, също в редица случаи не подлежат на изпълнение веднага, тъй като на практика са възможни следните хипотези, в които кредиторът дълго време не може да пристъпи към изпълнение и събиране на вземането си:

- Длъжникът е уведомен за издадената заповед за незабавно изпълнение, подал е възражение и частна жалба срещу разпореджанието за незабавно изпълнение и съдът е спрял изпълнението по реда на чл.420 и чл.421 ГПК;
- Длъжникът е оспорил вземането по реда на чл.424 ГПК и съдът е допуснал спиране на изпълнението до приключване на това исково производство;
- Друг кредитор е оспорил съществуването на вземането с иск по реда на чл.464 ГПК, и съдът е допуснал спиране на изпълнението, или дори да не е допусната подобна обезпечителна мярка, предявяването на иска по чл.464 ГПК по силата на закона спира предаването на събраните суми, определени за кредитора с оспореното вземане.
- Налице е друго основание за спиране на изпълнението по реда на чл.432 ГПК;
- Накрая в случаите, когато длъжникът се е разпоредил с наличното си имущество в полза на трети свързани или недобросъветни лица, и кредиторът е принуден да води иск по чл.135 ЗЗД или иск срещу трето лице по реда на чл.134, ал.3 ЗЗД. Предявяването на иск по чл.135 или чл.134 от ЗЗД, съгласно трайната съдебна практика на Върховния касационен съд, не спира, нито прекъсва давността за самото вземане на кредитора (ищец), тъй като предявяването на отменителен иск за конкретна разпоредителна сделка не е „съдебен процес относно вземането“ по смисъла на чл.115, буква „ж“ от ЗЗД.

На практика това означава, че ако едно вземане премине през исков процес за установяването му по реда на чл.422 ГПК, след това през исков процес по оспорването му, иницииран от длъжника по реда на чл.424 ГПК или друг кредитор по реда на чл.464 ГПК, и накрая при установяване разпоредителни сделки с имуществото на длъжника през исков процес за обявяване относителна недействителност на сделките по реда на чл.135 ЗЗД, вземането на кредитора със сигурност ще бъде погасено по силата на чл.112а (нов) от ЗЗД.

Това е така, тъй като при липса на изрична норма относно началния момент на абсолютната погасителна давност, ще се приложи нормата на чл.114 ЗЗД, която предвижда в ал.1, че давността започва да тече от деня, в който вземането стане изискуемо, а в ал.2 сочи, че ако вземането е изискуемо след покана, давността започва да тече от деня, в който задължението е възникнало.

С оглед на изложеното, предлагаме нормата на чл.112а ЗЗД (нова) да придобие следната редакция:

„Чл. 112а (1) С изтичането на двадесетгодишна давност, считано от снабдяването на кредитора с изпълнителен лист или друг акт, подлежащ на изпълнение, се погасяват

всички вземания срещу физически лица, независимо от прекъсването и, освен в случаите, когато задължението е отсрочено или разсрочено, изпълнението е спряно по искане на длъжника или трето лице, различно от кредитора, или е предявен иск по отношение на имуществото на длъжника или негови увреждащи действия.

(2) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага за:

- 1. задължения на физически лица, упражняващи търговска дейност като еднолични търговци;*
- 2. задължения, произтичащи от непозволено увреждане и неоснователно обогатяване.“*

Респективно, ако се приеме, че абсолютната погасителна давност подлежи на спиране по реда на чл.115 ЗЗД, следва да се измени и допълни разпоредбата на чл.115 ЗЗД, като към основанията за спиране на давностните срокове за вземанията се допълни ново такова:

„чл.115, буква „ж“ (съществуваща): докато трае съдебният процес относно вземането, независимо от това кой оспорва вземането“

„чл.115, буква „е“ (нова): докато трае съдебния процес относно имуществото на длъжника или негови увреждащи действия“.

3. На последно място, предложеният срок на абсолютната погасителна давност от 10 години е изключително кратък и неприложим към гражданско-правните отношения, именно поради необходимостта за установяване на вземанията на кредиторите в исков съдебен процес за разлика от публичноправните вземания.

Институтът на абсолютната погасителна давност в гражданското право се среща сравнително рядко, и в държавите, в които има давностни срокове, аналогични по характера и последиците си на абсолютни такива, предвидените срокове за пълно погасяване на вземането са значително по-дълги. Освен това в тези държави, обикновено съществува и законова регламентация на т.нар. „личен фалит“ или „несъстоятелност на физическите лица“. Подобни нормативни актове допринасят за постигане на баланс между интересите на кредитора, предоставил определен финансов ресурс на физическото лице, и възможностите на кредитополучателя да се издължи, макар и частично и/или чрез разсрочване, посредством конкретни процедури, уредени в закона. Освен това не е без значение и обстоятелството, че тези закони уреждат и съответни рестриктивни правни последици за физическите лица, изпаднали в неплатежоспособност. Както посочихме по-горе, подобен баланс на интересите е постигнат по отношение на страните по публичноправните отношения в Република България, посредством разпоредбите, установяващи привилегированото положение на държавните органи в отношенията кредитор-длъжник от една страна и абсолютната давност на тези вземания от друга. При обсъждане на предложения законопроект относно въвеждане на абсолютна погасителна давност за частноправни вземания, следва да се помисли за аналогични механизми за защита правата на субектите от страната на кредитора и постигане на задоволително ниво на правна и икономическа сигурност за страните. В противен случай би се стигнало до свиване на потребителското кредитиране, което би повлияло на редица икономически сектори в страната.

Най-близкият пример от континенталната правна система се съдържа в Германския Граждански кодекс, който предвижда максимален давностен срок от 30 години, но считано от датата, на която вземането е обявено за безспорно с влязло в сила съдебно решение. В тази връзка, в предложената по-горе редакция на чл.112а от ЗЗД (§1 от законопроекта), сме предложили срокът на абсолютната погасителна давност да се промени на 20 години.

Прилагаме ви и кратко извлечение на приложимите норми от Германския граждански кодекс с оглед съобразяване и на сравнително-правния анализ на проблема:

Section 197

Thirty-year limitation period

(1) Unless otherwise provided, the following are statute-barred after thirty years:

1. damage claims based on intentional injury to life, limb, health, liberty or sexual self-determination,
2. claims for return based on ownership, other real rights, sections 2018, 2130 and 2362, as well as claims serving to assert the claims for return
3. claims that have been declared final and absolute,
4. claims under enforceable settlements or enforceable documents,
5. claims that have become enforceable upon being recognised in insolvency proceedings, and
6. claims to reimbursement of the costs of execution.

Section 201

Commencement of the limitation period for recognised claims

The limitation period for claims of the kind referred to in section 197 (1), nos. 3 to 6, commences on the date when the decision becomes final and absolute, the enforceable instrument is executed or the claim is recognised in insolvency proceedings, but not before the claim arises. Section 199 (5) applies with the necessary modifications.

С уважение: _____
/Райна Миткова-Тодорова – председател на УС/

Дата: 15.07.2020 г.

